

ЗА НАИМЕНОВАНИЯТА НА МЕСЕЦИТЕ В ГРЪЦКИ И РУСКИ ЕЗИК

Емилия Абгинова-Николова

I.

Както ние днес, така и нашите прадеди са имали дванадесет месеца за отброяване на времето през годината. Първият ден на всеки месец се е наричал **νοομηνία**. (За сравнение римляните наричали този ден **calende**. От тук произлиза и думата календар – “calendar”). Всеки месец се делил на 3 периода от по 10 дни – декади. Месеците са били с по 30 дни, т.е. пълни (гр. πλήρες) и с по 29 дни – непълни (гр. κοίλες), от гр. κοῖλος ‘празен, вдлъбнат’. Ако третият период имал 10 дни, тогава месецът бил наричан Τέλειος (от гр. τέλειος ‘съвършен’), а ако имал 9 дни – Κοῖλος (от гр. κοῖλος ‘кух, празен’).

Най-древното гръцко описание на годината се дава от Омир в „Одисея” и касае митологията, свързана с бога на Слънцето – Хелиос (гр. Ἥλιος).

Според мита, на остров Θρινακία (или Τρινακρία) – древното название на Сицилия – бог Хелиос е имал 7 стада волове и 7 стада, състоящи се съответно от 50 животни, които никога не се увеличавали и никога не намалявали. (Ομ.Οδυσ.Μ’,127 по <http://www.e-istoria.com/2.htm>). Това описание символизира годината, за която в древността се е вярвало, че се състои от 50 седмици, всяка от които има по 7 дни и 7 нощи.

В други гръцки градове са намерени надписи с названия на отделни месеци или пък те се споменават от някои древногръцки писатели.

Така във Фтиотида (Φθιώτιδα) в град Алос (Άλος), днешен Алмирос (Άλμιρός) е намерен надпис с названието Αὔναϊός.

Αυράνιος пък е месец от календара на Епидавъра, Родос, Кос, Калимнос, Месини и други. Предполага се, че съответства на месец април или май, според други – на месец ноември или на януари. Свър-

зва се с празника, който се празнувал в Аргос *Αγριάνια* или *Αγράνια* в чест на Дионисий.

Αγυιος е наименованието на петия месец на Крит, произхождащо от другото име на Аполон – *Αγυιάς*. Предполага се, че това е съответствието на атичeskия месец *Γαμηλιών*.

Αθαναίος от календара на Илида съответства на атичeskия месец *Μαζακτηριών*, който е наречен така в чест на богинята Атина и произлиза от дорийското ѝ име *Αθαναία*.

Αρησιών или *Αρεσιών* е петият месец от календара на Дилос.

Съответстващият на атичeskия *Αυθεστηριών* месец в Аргос се наричал *Αρνείος*, тъй като през този месец се празнувал празникът *Αρνίς/Αρνής*, който се провеждал, за да оцеляват и да се множат стадата (от гр. *αρνί* ‘агне’). В този период жителите на Аргос принасяли в жертва колкото кучета можело да се хванат в града и, по тази причина, този празник се наричал още *Κυνοφόντις* (*Αθήν. Γ*’, 99 по <http://www.e-istoria.com/2.htm>).

По време на завоеванията на Александър Македонски македонският календар навлиза в много държави в Азия и в много гръцки градове на Мала Азия, където обаче се наблюдават някои промени, както в наименованията, така и в подреджането на месеците.

Друг месец от неизвестен календар е *Γορλείος*, който някои считат, че съответства на месец ноември от Юлианския календар. Изследователите в тази област обаче поддържат тезата, че това наименование е неправилно произнасяне на името на македонския месец *Γορλιαίος*.

Според преданията в Делфи, през зимата, когато е студено и слънцето грее малко бог Хелиос, Фивос-Аполон, се появявал в страната на хипербореиците¹.

Така през трите зимни месеца *Δαιδαφόριος*, *Αμάλιος* и *Ποιότρολος* или още *Ποιτρόλιος*, в Делфи канели бога на светлината от страната на заточението му. Щом настъпел пролетният месец *Βύσιος*, през седмия ден, на който е роден богът, празнували *Θεοφάνια* (Богоявление), празника на завръщането му. След *Βύσιος* следва *Θεοξένιος*, през който се празнувала *διπλή φιλοξενία* (букв. двойното гостоприемство). В Делфи приветствали своя бог – защитник и покровител, а от своя страна богът също приветствал хората.

Всеки ден и всеки месец са посветени на един или повече богове. Например, първият ден от месеца, т.е. *Νεομηνία νεομνιω* е посветен на Хеката, третият и тринадесетият ден са посветени на Атина Палада четвъртият ден – на Дионис и Афродита, шестият ден – на Артемида, седмият ден – на Аполон, двадесет и третият ден – на Хермес, а трите последни дни от месеца – на подземните богове.

Названията на месеците са аналогични и свързани с празниците и земеделските работи на гърците. Например Атика, Спарта и Делфи са имали различни названия за всеки месец.

В Атика (Αττική) названията са били следните:

Εκατομβίων (30 дни) – от 16 юли до 15 август.

Μεταγεινιών (29 дни) – от 16 август до 15 септември

Βοηδρομιών (30 дни) – от 16 септември до 15 октомври

Πυανεσιών (29 дни) – от 16 октомври до 15 ноември

Μαιμακτηριών (30 дни) – от 16 ноември до 15 декември

Ποσειδεών (29 дни) – от 16 декември до 15 януари

Γαμηλιών (30 дни) – от 16 януари до 15 февруари

Ανθεστηριών (29 дни) – от 16 февруари до 15 март

Ελαφηβολιών (30 дни) – от 16 март до 15 април

Μουνιχιών (29 дни) – от 16 април до 15 май

Θαργηλιών (30 дни) – от 16 май до 15 юни

Σκироφοριών (29 дни) – от 16 юни до 15 юли

По-долу в таблица представяме наименованията на месеците в различните области на Гърция:

**ΟΙ ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΜΗΝΕΣ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ ΣΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΠΟΥΣ ΜΕΡΗ ΠΗΛΑΕ
ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΜΗΝΩΝ**

<u>ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ</u>	<u>ΑΙΤΙΚΗ</u>	<u>ΣΠΑΡΤΗ</u>	<u>ΒΟΙΩΤΙΑ</u>	<u>ΔΕΛΦΟΙ</u>	<u>ΚΡΗΤΗ</u>	<u>ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ</u>	<u>ΒΙΘΥΝΙΑ</u>	<u>ΚΥΠΡΟΣ</u>	<u>ΣΙΚΕΛΙΑ</u>
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΓΑΜΗΛΙΝ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΒΟΥΚΑΤΙΟΣ	ΔΑΔΑΦΟΡΙΟΣ	ΑΓΥΙΟΣ	ΠΕΡΙΤΙΟΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ	ΚΑΙΣΑΡΙΟΣ	ΑΓΡΙΑΝΕΙΟΣ
ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ	ΑΝΘΕΣΤΗΡΙΩΝ	ΕΛΕΥΣΙΝΙΟΣ	ΕΡΜΑΙΟΣ	ΠΟΥΤΡΟΠΙΟΣ	ΔΙΟΣΚΟΥΡΟΣ	ΔΥΣΤΡΟΣ	ΔΙΟΣ	ΣΕΒΑΣΤΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ
ΜΑΡΤΙΟΣ	ΕΛΑΦΒΟΛΙΩΝ	ΓΕΡΑΣΤΙΟΣ	ΠΡΟΣΤΑΤΗΡΙΟΣ	ΒΥΣΙΟΣ	ΘΕΟΔΟΣΙΟΣ	ΕΛΑΘΙΚΟΣ	ΒΕΝΔΑΔΑΙΟΣ	ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΚΟΣ	ΘΕΥΔΑΣΙΟΣ
ΑΠΡΙΛΙΟΣ	ΜΟΥΝΥΧΙΩΝ	ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ	ΠΟΝΤΟΣ	ΑΡΤΕΜΙΣΙΟΣ	ΣΤΡΑΤΕΙΟΣ	ΔΗΜΑΡΧΕΣΟΥΣΙΟΣ	ΑΡΤΑΜΙΤΙΟΣ
ΜΑΙΟΣ	ΦΑΡΤΗΛΙΩΝ	ΔΕΛΧΙΝΙΟΣ	ΘΕΙΛΟΥΘΙΟΣ	ΗΡΑΚΛΕΙΟΣ	ΡΑΒΙΝΘΙΟΣ	ΔΑΙΣΙΟΣ	ΠΕΡΙΠΙΟΣ	ΠΑΗΣ ΥΠΑΙΤΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ
ΙΟΥΝΙΟΣ	ΣΚΙΡΟΦΟΡΙΩΝ	ΦΑΙΔΑΣΙΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΒΟΑΦΘΟΣ	ΥΠΕΡΒΕΡΤΟΣ	ΠΑΝΗΜΟΣ	ΑΓΕΙΟΣ	ΑΡΧΙΦΕΥΣ	ΒΑΔΡΟΜΙΟΣ
ΙΟΥΛΙΟΣ	ΕΚΑΤΟΜΒΑΙΩΝ	ΕΚΑΤΟΜΒΕΥΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΠΑΛΙΟΣ	ΝΕΚΥΣΙΟΣ	ΑΒΟΣ	ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΣ	ΕΣΘΙΟΣ	ΥΑΚΙΝΘΙΟΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ	ΜΕΤΑΙΤΙΠΗΩΝ	ΚΑΡΝΕΙΟΣ	ΠΠΟΛΦΟΜΟΣ	ΘΕΘΕΝΙΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΓΟΡΤΙΑΙΟΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΡΩΜΑΙΟΣ	ΚΑΡΝΕΙΟΣ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ	ΡΟΔΑΡΟΜΙΩΝ	ΠΑΝΑΜΟΣ	ΠΑΝΑΜΟΣ	ΒΟΥΚΑΤΙΟΣ	ΘΕΣΜΟΦΟΡΙΩΝ	ΥΠΕΡΒΕΡΕΤΑΙΟΣ	ΗΡΑΙΟΣ	ΑΦΡΟΔΙΣΙΟΣ	ΠΑΝΑΜΟΣ
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ	ΠΥΑΝΕΜΙΩΝ	ΗΡΑΣΙΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΗΓΑΙΟΣ	ΕΡΜΑΙΟΣ	ΔΙΟΣ	ΕΡΜΑΙΟΣ	ΑΠΟΓΟΝΙΚΟΣ	ΘΕΣΜΟΦΟΡΟΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ	ΜΑΙΝΑΚΤΗΡΙΩΝ	ΑΠΕΛΛΑΙΟΣ	ΔΑΜΑΤΡΙΟΣ	ΑΠΕΛΛΑΙΟΣ	ΜΕΤΑΡΧΙΟΣ	ΑΠΕΛΛΑΙΟΣ	ΜΗΤΡΩΟΣ	ΑΙΝΙΚΟΣ	ΦΑΛΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ	ΠΟΣΕΙΔΩΝ	ΔΙΟΔΩΥΟΣ	ΑΛΑΛΑΚΟΜΕΝΙΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ	ΕΙΜΑΝ	ΑΥΔΗΝΑΙΟΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΙΟΥΛΙΟΣ	ΑΓΝΩΣΤΟΣ

(http://www.hellinon.net/Mines.htm)

II.

Названията на месеците, такива, каквито ги знаем ние днес, а и целият свят, произлизат от латински език и единствената разлика е, че годината някога е започвала от месец март:

Март – гр. **Μάρτιος** – лат. **Martius**, означава „на Марс”. Както е известно, римляните са били бойци, а армията им била най-силната за времето си. Именно затова богът на войната – на гръцки Арис/ стгр. Арес, а на латински Марс – бил особено почитан от тях. По тази причина първият месец на годината бил посветен на бога на войната Марс.

Април – гр. **Απρίλιος** – лат. **Aprilis**, бил вторият месец от годината. Името му произлиза от латинската дума “aperere” и означава “отваряне”, това е месецът, през който се разпукуват пъпките на дърветата и цветята. Според друго не толкова приемливо схващане, април е взел името си от богинята Афродита и той е посветен на нея.

Aprilis означава “този, който /се/ отваря”.

Май – гр. **Μάιος** – лат. **Maius**, е третият месец. Той е наречен в чест на богинята Μαία, майка на Хермес, а през първия ден от този месец се празнувал празникът ѝ. Тази богиня се почитала от римляните, като богинята-покровителка на честта и уважението.

Юни – гр. **Ιούνιος** – лат. **Junius**, е четвъртият месец на годината. Наречен е така, за да бъде почетена богинята Юнона (гр. Хера), чието латинско название е Juno.

Юли – гр. **Ιούλιος** – лат. **Julius**. Този месец отначало е бил наречен Quintilis, което означава „пети”. През 44 пр.Хр. е преименуван на Julius, в чест на Юлий Цезар, за да напомня за трагичното му убийство.

Август – гр. **Αύγουστος** – лат. **Augustus**. Отначало е бил наречен Sextilis, т.е. „шести”. През VIII в. пр.Хр. е преименуван в Augustus, в чест на император Август, който твърдял, че този бил щастливият му месец.

Септември – гр. **Σεπτέμβριος** – лат. **Septimus**, т.е. „седми”. През вековете е бил наричан с имената на различни римски императори от самите тях, тъй като завиждали на Юлий Цезар и на Август, но нито едно от онези имена не се е запазило до днес.

Октомври – гр. **Οκτώβριος** – лат. **Octo**, т.е. „осми” от гръцкото название на числото осем – окτώ.

Ноември – гр. **Νοέμβριος** – лат. **Nonus**, т.е. „девети“ от лат. *nove* – девет.

Декември – гр. **Δεκέμβριος** – лат. **Decimus**, т.е. „десети“, от лат. *decem* – десет.

Януари – гр. **Ἰανουάριος** – лат. **Januarius**. Названието му произлиза от името на бог Янус (Janus) – двуличния бог на Началото и Края. Неговото име пък произлиза от етруската дума „*jauna*“, която означава „врата“, затова се е почитал и като бог пазител на входове и изходи.

Февруари – гр. **Φεβρουάριος** – лат. **Februarius**, наречен е така в чест на богинята Juno Februa, която според римската митология е майка на бога на войната Марс (гр. Арис) и богиня на страстта. На 14 февруари се празнува нейният ден, като ден на любовта (днешният Свети Валентин).

Според друга теория, този месец носи името на бог Februus – бог на мъртвите. През този месец се извършва ритуалът на пречистването и се празнува празникът на мъртвите. Februus е етруското име на бог Хадес, който се е почитал от римляните отначало с етруското си име, а по-късно с латинското Pluto.

III.

В руски език повечето народни названия на месеците са възникнали по време на езичеството. Като тяхна основа са послужили обаче не имената на езически богове, а природните явления или особеностите, свързани със селскостопанските работи, които хората са извършвали в определен период от годината. Това се обяснява с факта, че хората са зависели напълно от природните явления, което ги е принудило да търсят начини за предсказване на времето по различни природни феномени. Този начин на мислене се отразил и върху наименованията на месеците.

Същия процес наблюдаваме и при гръцките народни названия на месеците.

Нека проследим приликите и разликите в двата езика.

Януари – рус. **январь** – старото му руско наименование е **просинец**. Според една от хипотезите е свързано с това, че небето, поради увеличаване на продължителността на деня, става по-наситено синьо навечер и засиява (рус. „просиять“ – просиявам). Според

друго мнение просинец се свързва с народния обичай по коледните празници – коледуване (от рус. „просить угощения”). По-рядко това название се свързва с просото (денят се увеличава едва-едва, с толкова малко, колкото е малко едно просено зрънце). Други наименования са: **перезимье, лютовей, трескун**. Съществува народната поговорка: Январь на порог – прибыло на воробьиный скок.

Гръцките народни наименования на този месец са много и разнообразни. Такова е **Καλαντάρτζ, Καλαντάρης**, което е с понтийски произход и е свързано с песните по време на коледуването – та κάλαντα (както знаем на 1 януари също има обичай да се коледува – сурвакане). Други гръцки имена на януари са **Πρωτάρης** (понастоящем първият месец от годината, от гр. πρώτος – първи), **Γενάρης** (от гр. γεννώ – раждам, т.е. вероятно се има предвид започването, раждането на новата година), **Γατομήνας** (от гр. γάτα – котка) – месецът, в който се чифтосват котките, **Κρυαρίτης** (от гр. κρύο – студ) – месецът с големия студ, също така **Μεσοχείμωνας** (от гр. μέση – среда и χειμώνας – зима) – средата на зимата, **Τρανός** (от гр. τρανός голям, едър, грамаден) или направо **Μεγάλος μήνας** – голям месец, тъй като е от дългите месеци с 31 дни.

Една интересна гръцка поговорка гласи:

*Να 'μουν το Μάη γάιδαρος
και τον Απρίλ' κριάρι (ή σκύλος τον Αλωνάρη)
ούλο το χρόνο κόκορας
και γάτος τον Γενάρη.*

Или пък нейният вариант:

*Να 'μουν το Μάη γάιδαρος
τον Αύγουστο κριάρι
όλο το χρόνο κόκορας
και γάτος τον Γενάρη.*

Февруари – рус. **февраль** – наречен е в чест на езическия бог на подземното царство Фебруус или, на руски Фебра. По това време на годината езичниците почитали чрез пречистващи жертвоприношения бога на подземното царство Плутоний и наричан още Фебруус. Според друга подобна версия, този месец дължи наименованието си на обряда, свързан с култовото пречистване от греховете, в древния Рим (лат. *februarius* – пречистващ), за което спо-

менахме по-горе в изложението. Тъй като февруари бил последният месец на годината, именно през него хората се стараели да се пречистят от всичко лошо и нечисто, натрупано през изминалата година.

Поради честите виелици и бури, този месец е наречен от източните славяни **ветродуј**, **ветросей** или **вьюговей** – заради силният вятър тогава, **снежен** – заради снега, **крутень** от рус. „крутой” – суров, рязък. Старото руско наименование пък бокогрей напомня за идващия край на зимата – добитъкът излиза на слънце да се погрее (от рус. „бок” – хълбок, страна и „греть” – грея). Друго руско наименование е **сечень** (*сечен*), което пък се свързва вероятно с това, че месецът дели зимата на две, т.е. в средата на зимата е, и пронизва (сече) с големите си студове. Съществува и предположението, че думата с корен „сеч”, която означава „студ, мраз”, е заимствана от южнославянските езици. Това се доказва и от българското народно название на февруари Малък Сечко, т.е. малък студ. Русите казват на февруари още Дедушка априла.

Гърците също имат интересни варианти за името на месец февруари: **Φλεβάρης**, **Κουτσοφλέβαρος**, **Κουτσός**, **Μικρός** („къс”, „куц”, „малък”, защото има 28 дни), **Φλιάρης** (защото е последният месец от зимата “φλιά = κατώφλι” – праг, край), **Κλαδευτής** (от κλαδεύω – подрязвам, подкастриям, тъй като тогава подрязваме лозите и дръвчетата).

Март – рус. **март** – в руски език откриваме названията: **березозол** (от рус. „береза” – береза и думата „зол”, която не се използва самостоятелно, а идва от корена зел-зеленеть, зеленый), т.е. времето, когато се раззеленяват березите, зимобор – който се бори със зимата, **протальник** – от „проталина” – място, където снегът започва да се топи, капель – от „капать” – капя, „пролетный” – т.е. времето преди лятото (това е т.нар. „пролетье”, т.е. пролетните месеци март, април май). Руснаците казват: Март – зимобор, с зимой борется или Март у матери-зимы шубу купил, а через три дня ее продал.

Според гърците пък названията на този месец са следните: **Μάρτης**, **Παλουκοκαύτης** (от гр. „παλούκι” – кол и „καίω” – горя) – който с непредвидимите си понякога студове принуждава хората да горят дори пръчки, колове, за да се сгреят), **Βαγγελιώτης**, защото тогава празнуваме Благовещение (от гр. Ευαγγελισμός της Θεοτόκου), **Γδάρτης** (от „γδέρνω” – бия), **Πουλιαντέρης**, **Ανοιξιάτης** (тъй като

е първият пролетен месец), **Φυτευτής** (от φυτεύω – садя). Гърците наричат март и Μάρτης Γδάρτης (март кождер). Известна е поговорката Μάρτης Γδάρτης και παλουκοκαύτης, на която откриваме подобно частично българското съответствие: Сечко сече, Марта дере, а Април кожи бере.

Април – рус. **апрель**. Този месец у руснаците е **брезень** (когато цъфтят брезите), **снегогон** или **ручейник** (т.е. времето, когато снегът се топи и се превръща в ручейчета), **цветень** (т.е. времето, когато всичко цъфти), **первоцвет** – започват да цъфтят първите цветя. За руснаците е обманщик-апрель: на дню семь погод.

За гърците месец април е бил **Αι – Γιωργίτης** (защото се празнува Гергьовден), **Τριανταφυλλάς**, защото тогава цъфтят розите (гр. τριαντάφυλλο – роза), **Γρίλλης** (гр. γκρινιάρης – мърморан). Вероятно, Γρίλλης е еквивалент на руските снегогон и ручейник. Когато снегът се топи, ручейчетата ромолят, „мърморят”.

Май – рус. **май** – за руснаците бил **травник, травень**, т.е. това е времето на тревите, **цветень** – времето на цветята.

Гърците наричат този месец е **Κερασάρης**, защото узряват черешите, (от гр. κέρασι – череша), **Πράσινος**, защото всичко е зелено (от гр. πράσινος – зелен), **Λούλουδος**, защото цъфтят цветята (от гр. λουλούδι – цвете). **Πενταδείλιος**, защото денят расте.

Юни – рус. **июнь** – носи древните руски наименования **изок, червень, разноцвет, хлеборост**. Изок идва от названието на вид скакалец, който през този месец се срещал много, много често. Червень идва от рус. червец или червень – вид червей, използван за боя, който се появява по това време на годината. Юньскии дожди лучше золотой горы, казват русите.

Гърците са дали на месец юни названията **Θεριστής**, защото това е времето на жътвата на посевите (от гр. θερίζω – жъна), **Αι – Γιαννίτης**, защото на 24 юни се празнува Раждането на Йоан Кръстител/Предтеча (на гр. Γέννηση του Ιωάννη του Προδρόμου).

Юли – рус. **июль** – е известен с древните руски имена **страдник, червень, липец, грозник, сенозарник**. В древността са го наричали, както и месец юни, червень – заради плодовете, които зреят през юли и се отличават с червения си цвят (от рус. червлёный, краснѳй). Името липец пък идва от липите, които по това време са в разцвета си. Юли е наричан и „макушка лета” (рус. макушка –

върх), тъй като се смята за последния летен месец. **Страдник** – тогава е разгарът на жътвата и коситбата (рус. страдная пора – разгар на жътва, коситба), **грозник** – заради силните летни бури (рус. гроза – буря).

Ако погледнем в гръцки език, ще видим: Αλωνιστής, Αλωνάρης, отново, както в руския, наименованието е свързано с полската работа (гр. αλώνιζω – вършея), **Αι – Λιάτης** – от празника на Пророк Илия на 20 юли. И още Φουσκομηνάς, Χορτοθέρης, Δευτερογιούνης. Гърците казват:

Της Αγιάς Μαρίας (17 Ιουλίου) σύκο και του Αη Λιά (20 Ιουλίου) σταφύλι και του Άγιου Παντελεήμονα (27 Ιουλίου) γεμάτο το κοφίνι.

или

Ο Προκόπης (18 Ιουλίου) κόφτει αγγούρια κι η Αγιά Μαρίνα (17 Ιουλίου) σύκα κι ο Αη Λιάς (20 Ιουλίου) τα σταφυλάκια μέσα στα βεργοπα-νεράκια.

Август – рус. **август** – е бил наричан с най-различни имена – густоед, разносол, на север са го наричали **зарев** – от сиянието на зорницата, на юг **серпень** – от рус. серп – сърп, с който са жънели зърното. Известно е и названието **зорничник**, вариант на зарев. Или пък **жнивень**, от жнать – жъна. И народната поговорка: Август варит, септябрь к столу подает.

Гръцките имена на месец август са: **Δριμόρης** (гр. δρίμες, δρίματα – това са първите 6 дни на месец август, които според народните поверия са неблагоприятни. Забранявало се къпането и простирането на пране, тъй като тогава водата притежавала разрушителни свойства.), **Πενταφάς** – поради изобилието от плодове, **Καλός Μήνας**, **Παχομύγης** – защото тогава мухите са най-големи и дебели, **Συκολόγος** – тъй като тогава узряват смокините (гр. σύκο – смокиня).

Септември – рус. **сентябрь** – деветият сега месец в годината, в древността е бил познат у русите под името **рюинь** или **ревун**, поради рева на есенните ветрове и дивите зверове, особено на елните. Името **хмурень** пък, с което понякога наричали и месец януари, се е появило заради навъсеното небе и честите дъждове. От тук и изразът: Смотришь сентябрем – гледам като септември, т.е. начумерено, навъсено (от рус. хмурый – намръщен, начумерен, навъсен).

Гръцките названия на този месец са: **Τρυγητής**, поради гроздобера през този период (гр. τρύγος – гроздобер), **Σταυριάτης**, защото на 14 септември се празнува Кръстовден (или Въздвижение на Светия

кръст – Ὑψωση του Τιμίου Σταυρού, гр. σταυρός – кръст), **Ортуколόγος**, защото се появяват пѣдпѣдъците (гр. ορτύκι – пѣдпѣдък).

Октомври – рус. **октябрь** – носи древноруското име **листопад**, или народното **листобой**, тъй като тогава падат листата на дърветата, народните названия **грязник**, заради есенните дъждове и калта (рус. грязь – кал) **свадебник**, заради сватбите, които селяните са правели по това време на годината, паздерник, тъй като през този месец са започвали да мачкат лена и конопа (от паздер – кострика). Народната мъдрост гласи: Октябрь венчаеτ белый снег с великой грязью.

Гърците наричат месец октомври **Βροχάρης**, тъй като това е времето, когато започват първите чести дъждове (гр. βροχή – дъжд), **Αι-Δημητριάτης**, защото на 26 октомври е празникът на Свети Димитър.

Ноември – рус. **ноябрь** – в древността този месец бил наричан от русите **грудень**, от рус. груд – замръзнала прѣст със сняг, а през зимата замръзналият път бил наричан грудной путь. Други наименования били **полузимник**, **бездорожник**, **листогной**. И не случайно се казва: Не сковать реку зиме без ноябрю-кузнеца

За гърците ноември е **Αρχαγγελίτης**, **Αι-Ταξίάρχης** (понеже на 8 ноември се празнува празникът на Архангел Михаил), **Μεσοσπορίτης**, защото в доста райони по това време вече е било започнала сеитбата.

Декември – рус. **декабрь** – първият зимен месец е наричан от руснаците **студень**, **стужайло**, **ветрозим**. Природата през този месец завършва своето постепенно замиране, започнало през есента. Сивото небе е родило у руснаците наименованието „хмурень” (от хмурый – начумерен) или „грудень” (от груди – купчинка, камара, буца), тъй като земята тогава замръзва на буци кал. Настъпването на студовете пък е довело до руското „студень” или „стужайло”. И не случайно на руски се казва: глядеть декабрем, което е вариант на смотреть сентябрем – гледам начумерено, навъсено.

Гърците наричат месец декември **Νικολοβάρβαρα** (тъй като на 4 декември е празникът на Света Варвава (Αγία Βαρβάρα), а на 6 – на Свети Никола (Αγίος Νικόλαος), друго негово название е **Χριστουγεννιάτης**, тъй като на 25 декември се празнува Коледа (τα Χριστούγεννα).

Съществуват още интересни названия на месеците и в руски, и в гръцки език, които за съжаление не успяваме да поместим тук. Но събраният материал дава ясна представа за приликите и разликите в народното мислене на гърци и руснаци.

И така, търсейки индивидуалното при назоваването на месеците в руски и гръцки език, ние можем да констатираме, че попаднахме на голямо количество аналогии. Този факт се дължи на сходствата на тези езици в културен и исторически план, а малкото различия са в резултат на различните народностни представи за света у двата народа – гръцки и руски.

БЕЛЕЖКИ

¹ В древногръцката митология хиперборейците са хора, живеещи далече на север от Гърция, близо до планината Урал. Тяхната земя се нарича Хиперборея (отвъд Борей – северния вятър). Плиний Стари и Херодот разказват, че хората от тези земи живеят до 1000 години, в пълно щастие. Според мита някога Аполон прекарвал зимата сред тях и държал отровните си стрели. От своя страна хиперборейците му изпращали дарове, обвити в слама, които първо достигали град Додона в Епир и оттам се предавали от хората, докато стигнат до храма на Аполон на остров Дилос. В гръцки карти от времето на Александър Македонски Хиперборея се изобразява като полуостров или остров, намиращ се отвъд земите на днешна Франция.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Вейсман, 1991:** Вейсман, А. Греческо-русский словарь. Москва, 1991.
- Маслова, 1997:** Маслова, В. А. Введение в лингвокултурологию, М., 1997.
- Ожегов, 1987:** Ожегов, С. И. Словарь русского языка. 18-ое издание. М., 1987.
- Селешников, 1962:** Селешников, С. И. История календаря и его предстоящая реформа, Л., 1962.
- Μπαμπινιώτης, 1998:** Μπαμπινιώτης, Γ. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας. Αθήνα, 1998.
- <http://www.e-istoria.com/2.htm>
- <http://www.hellinon.net/Mines.htm>